

Toelichting vanuit de Bijbel

Jozua 24, Rechters 1-4

Jozua 24

Bij herhaling lees je in de tekst: 'De Israëlieten konden X en Y niet verdrijven'. De problemen zijn dus vanaf het begin al aangegeven. Kanaän is als het paradijs waar zomaar een slang naar binnen kan kruipen als je niet oppast. Je zou dus kunnen zeggen: Israël leeft niet in quarantaine, maar moet vanaf het allereerste begin keuzes maken. Dat is fundamenteel voor Israëls godsdienst: je krijgt er de Thora als richtingwijzer en verder moet je het doen met je hart, je ziel, je verstand en je inzet. Het is geen kant en klare kost; je moet keuzes maken.

Dat is ook de inzet van de laatste twee hoofdstukken van het boek Jozua. net als het slot van Deuteronomium eindigt Jozua met twee wegen: 'Kies maar hoe je het wilt: een weg ten leven of een doodlopende weg.' En de motivatie voor je keuze ligt in het verleden. De Heer ging met Abraham, Isaak en Jakob mee. Later deed hij dat ook met Mozes en bracht Israël zo in het land van de belofte. Als dat je allemaal niets zegt, kies je voor een doodlopende weg. Die laatste is uiteraard de weg van de afgoden. Israël zweert een verbond met de Heer. Daarna kan Jozua pas sterven. Dit gebeurt in Sichem, een symbolische plaats, want Jozefs gebeente is daar begraven. ook is Jozef bij Sichem ontvoerd naar Egypte (Gen.37). Nu is hij er weer terug. God heeft alles goed gemaakt.

Meditatieve tekst

Bezegeld is de afspraak.

Een afspraak over het land waar het goed is om te wonen.

Waar bomen groeien en het land vruchten voortbrengt.

Waar de zon stralend opgaat en ondergaat.

Je zou er gelukkig kunnen zijn.

Dat wil je ondertekenen, daar kies je voor

Rechters 1:1- 3:11

Vooraf is het goed te melden dat het boek Richteren of Rechters de keerzijde van het boek Jozua is. Waar in Jozua alle problemen volgens de Thora wordt opgelost en de broeders elkaar trouw zweren, en zelfs van de oostkant van de Jordaan komen om elkaar te helpen, vinden we in Rechters precies het omgekeerde patroon: de broederschap valt in dit boek helemaal uit elkaar en wordt zelfs tot broedertwist. De Jordaan wordt een scheidingslijn en de 'broeders' kunnen op het eind van de rit alleen maar concluderen dat ze een koning nodig hebben om hen samen te binden. Kortom: waar Jozua het ideaal schetst, schetst Rechters de bittere werkelijkheid.

Nog iets: het boek bevat een geheime agenda. We lezen over rechters, charismatische figuren, die een bedreiging op een concreet moment en op een concrete plek oplossen. Maar als je goed oplet, merk je dat het in de tekst eigenlijk over het koningschap in Israël gaat. Een paar voorbeelden:

1. De eerste rechter is Otniël, een Judeeër. Hij is van onbesproken gedrag en rechter in Hebron, de koningsstad van de Judeeër David!

2. De tweede rechter is van minder goede stijl. Hij heet Ehud en is een Benjaminit. Iemand uit de stam van Saul dus. In de algemene inleiding van het boek is nota bene gezegd dat de Judeeërs Jeruzalem wél konden veroveren maar de Benjaminiten niet! Daarnaast zal Saul nooit koning worden in Jeruzalem. David wel.
3. De middelste rechter, Gideon, heeft een grote harem en bouwt altaren voor vreemde goden. Daarnaast wordt zijn zoon een mislukte koning in Sichem. Precies als Salomo, die met zijn duizend vrouwen en altaren voor vreemde goden de Heer tart. Bovendien loopt het koningschap van zijn zoon Rechabeam stuk in Sichem (1 Koningen 12).
4. De laatste rechter in het boek correspondeert uiteraard met de laatste koning: Simson. Simson lijkt op koning Zedekia. Beiden worden de ogen uitgestoken en beiden worden met koperen ketenen geboeid. Bovendien wordt in beide gevallen het verhaal tegen de achtergrond van een verwoeste tempel verteld. Leg Rechters 16 maar eens naast 1 Kronieken 36.

Meditatieve tekst

Het is niet meer te houden, een tsunami komt op je af.

Het hek is van de dam, niets kan het nog tegenhouden.

Hoe kan je overleven als alles wordt weggevaagd?

Moet je meedrijven met de stroom of tegen de stroom in gaan..

Rechters 3: 12-31

Het boek Rechters laat een mooi staaltje bijbelse vertelkunst zien. Het gaat erom dat met de geschiedenis van Israël iets nieuws wordt verteld. Het is een waarschuwing: door al die koningen loopt de samenleving op een puinhoop uit.

Een echt voorbeeld is het verhaal over Ehud. Hij is een Benjaminit, uit dezelfde stam als de latere koning Saul, de tweede rechter. Het toneel is Jericho, de Palmstad. Zijn tegenstander is Eglon. Dat betekent 'Stiertje'. Weinig vleidend voor een koning. Hij wordt als zeer zwaarlijvig geschetst. Ehud is 'linkshandig', een aardig grapje, want 'Benjamin' betekent nu juist 'zoon van de rechterhand'. Toch komt zijn linkshandigheid hem goed van pas, omdat de sukkelige controleurs van de koning bij 'rechtshandigen' alleen maar links op de heup controleren. Daar draag je immers je zwaard als je rechtshandig bent. Als de belasting is afgedragen, vraagt Ehud belet bij de koning. Hij doet dat wel tricky, want hij zegt dat hij een godswoord heeft. Dat godswoord is een tweesnijdend zwaard, dat hij in zijn buik steekt. Het is natuurlijk zo verteld dat erom wordt gelachen, want de koning is zo dik dat het zwaard er helemaal in verdwijnt. Sterker nog: het komt zijn achterste weer uit! In allerlei nette vertalingen wordt gekozen voor de weergave 'Hij (Ehud dus) ging de achteruitgang uit', maar er is veel voor te zeggen om te vertalen 'Het (zwaard) kwam zijn achterste weer uit'. De bedienden zijn al net zo dom als de koning zelf. Die staan te wachten voor de deur en veronderstellen dat hij op het toilet zit. Als ze er uiteindelijk achterkomen wat er echt aan de hand is, is Ehud allang verdwenen en heeft hij tijd gevonden om zijn manschappen te verzamelen.

Het verhaal heeft de geschiedenis door veel vragen opgeroepen. Bijvoorbeeld: 'Er wordt op een humoristische manier geschreven over een moord, maar verdraagt zich dat wel met wat de bijbel vaak over geweld zegt?' en 'Mag je tirannen vermoorden?' Maar de bijbelschrijver heeft wel een dubbele agenda: je kunt wel lachen om die dikke koning, maar kun je ook lachen om de manier van doen van Ehud? Die vraag wordt in het volgende verhaal nog duidelijker.

Rechters 4

De derde rechter is een vrouw: Debora. Zij vormt een duo met Barak. 'Bliksemschicht' betekent dit. Het is een naam met een zekere overkill, want deze Bliksem durft niet eens op te trekken zonder de hulp van een vrouw!

De Israëlieten vallen weer terug in de oude fout en weer breekt er een vijand los. Weer komt dat oude thema 'eigen schuld, dikke bult' boven. De vijand is nu Jabin: de koning van Hasor, de koning van Kanaän. 'Kanaän' moet je vooral negatief opvatten, als het symbool van alles wat tegen Gods plannen indruist. Jabin's generaal Sisera speelt een hoofdrol, als tegenstander van Debora-Barak. Zoals we meer zullen zien: Barak hoeft geen slag te leveren, God doet dat voor hem. De Kanaänieten worden door God in verwarring gebracht en ze richten elkaar te gronde.

De spanning van het verhaal zit in de vlucht van Sisera, die zijn heil zoekt bij een vrouw. De tweede heldin in het verhaal. Barak steekt daar wel bleekjes bij af. Jaël behandelt Sisera als een baby, geeft warme melk en dekt hem met een deken toe. Als hij slaapt, slaat ze een tentpin door zijn slaap. Of, wat een waarschijnlijker vertaling is, door zijn open mond in zijn strot. Daarmee doet ze voor oosterse oren iets ongelooflijks: ze schendt de gastvriendschap. Er zijn nauwelijks redenen te bedenken om dat te doen, ook al omdat Jaël geen Israëlitische is. Ze is geen partij.

(Naar tekst van Piet van Midden)